

Голодна трагедія 1933 року в селі Пилява Тиврівського району Вінницької області

Шановний Володимире Антоновичу, жителі нашого села хочуть, щоб в книзі-пам'яті про ті страшні роки знайшлося місце для Пиляви, що перенесла те страшне голодне лихо. Не знаю, як почати. Я багато чула від своєї матері Трикозюк Зіни Григорівни (нині покійної) і пішла ще до старожилів села. Ось що розповідає Кришнівський Пилип Вікторович 1904 р. народження. Він працював тоді бригадиром будівельної бригади і одночасно завідувачим клубом на громадських засадах.

Це був штучний голод. Не йдеш в колгосп - заберуть все до одного грама. Розкуркулювали всіх підряд. Першим головою колгоспу був вчитель Вознюк Явтух Леонтійович. Був він недовго. Не міг витримати цього беззаконня і попросив звільнення. Йому на зміну прийшов Домбровський (чужий), потім Романюк (чужий). От ці показали себе.

Був такий хворий чоловік Березняк Сергій з дружиною і малим сином. Прийшли "активісти": Папірняк Григорій (нині покійний), Ратаєвський Адам (покійний), Тригуба Степан (в народі Цюра), Дзюня Наталка (покійна), Сломінський Мар'ян (кат).

- Де сховав зерно?

І почали шукати, розшили майже всю хату. А тут над'їжджає Романюк і каже: "Та кидайте цю роботу, що не бачите, що він ледве ноги волочить". Забирали все. Волочуть корову, а діти, жінка чіпляються, плачуть. Із страхом згадують люди Сломінського Мар'яна. Це був справжній кат для бідних, голодних, знесилених людей.

Загинуло від голоду в селі 600 душ, більше половини. В роки Великої Вітчизняної війни - 86 чол. Кожна третя хата тоді стояла пустою. Село було неначе пустеля, все заросло бур'янами, вночі хававкали сови. Ті, що залишились, боялися вийти вечером з хати. Ще страшний факт. Везли на кладовище, в братські могили, ще живих дорослих і дітей.

Моя мати пішла до Вінниці, щоб щось купити трьом голодним, опухшим дітям їсти. Покинула їх ще живих Івана, Володимира, Ганну. Коли прийшла додому, дітей не застала. Вони ще просили їсти і чекали маму. Цюра каже: "Кидайте їх на віз, я не буду по два рази їхати." Мама все життя плакала, проклинала виродків.

Таких фактів було багато. Ратаєвську Мариню, ще живу, вивезли разом з чоловіком і трьома дітьми, кинули в яму і поїхали. Вона трохи відійшла і вилізла з ями. Жила вона ще довго, довго. Все ходила і співала.

Був факт людоїдства. Це вже із свідчень Вареник Марії Артемівни 1914 р. народження. Та про це пам'ятає все село. Бабенко Марія заманила хлопчика із сім'ї Гусаків Мотри та Василя. Зарізала його, посолила, а то нарихтувала варити. Тут надійшли представники влади. Люди закидали її камінням.

Не можна сказати, що не допомагали голодним. Допомога була, але вона осідала в цих "активістів". Там в будинку голови колгоспу Домбровського часто при закритих вікнах і дверях відбувались гульбища. За роботу на буряках обіцяли вечерю, 1 кг житньої муки, але її давали рідко і то кому хотіли. Люди їли лободу, липове листя, здохлі коні.

Були факти, що вирізували місцеві бандити цілі сім'ї за буханку хліба, відро картоплі. Ще факт садизму. Привезли Збитківського Василя у сільраду, будь би щось вкрав у сусідньому селі. Був він весь опухший від голоду. Кинули його в куркульську скриню і стали цю скриню підіймати і кидати до землі. Як потекла кров і все інше, Сломінський Мар'ян, Вознюк Митрофан (їздовий) покинули. Ледь живого витягнув його секретар сільради Збитківський Сергій, що надійшов якраз. Багато хто з цих катюг одержав по заслугі, відсиділи по 10 років. Тригуба Степан (Цюра) ще довго жив і не соромився дивитись людям у вічі.

Люди дожили до ягід, грибів, колосків і так вижили. Зараз наше село гарне. Є в колгоспі молодь. Маємо добрі дороги. Хай згине лихо, подібне 1933 р., хай буде мир і дружба між людьми і саме головне - милосердя.

З пошаною, Красовська Галина Кузьмівна, зав. бібліотекою с. Пиляви, 1936 р. народження.
27.XII.1988 р.